

Analiza posljedica pandemije COVID-19 na hrvatsko gospodarstvo

Vivoda, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:423642>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-12**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LUKA VIVODA

**ANALIZA POSLJEDICA PANDEMIJE COVID-19
NA HRVATSKO GOSPODARSTVO**

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LUKA VIVODA

ANALIZA POSLJEDICA PANDEMIJE COVID-19 NA HRVATSKO GOSPODARSTVO

Završni rad

JMBAG: 0303085058, redoviti student

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Uvod u Ekonomiju 1

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Ekonomija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Dean Sinković

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Luka Vivoda, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Management i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _2021. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Luka Vivoda dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Analiza posljedica pandemije Covid-19 na hrvatsko gospodarstvo“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POSLJEDICE PANDEMIJE COVID-19 NA SVJETSKO I EUROPSKO GOSPODARSTVO	2
2.1. Posljedice pandemije COVID-19 na svjetsko gospodarstvo	2
2.2. Posljedice pandemije COVID-19 na europsko gospodarstvo	7
3. POSLJEDICE PANDEMIJE COVID-19 NA HRVATSKO GOSPODARSTVO ...	13
3.1. Analiza hrvatskog gospodarstva	15
3.1.1. <i>BDP</i>	16
3.1.2. <i>Vanjskotrgovinska robna razmjena</i>	20
3.1.3. <i>Turizam</i>	22
3.1.4. <i>Realni sektor</i>	23
3.1.5. <i>Tržište rada</i>	25
4. ZAKLJUČAK	28
LITERATURA:	30
POPIS SLIKA	31
POPIS TABLICA	31
POPIS GRAFIKONA	31
SAŽETAK	33
SUMMARY	34

1. UVOD

Pandemija COVID-19, započela je krajem 2019.godine u Kini, koja se proširila na cijeli svijet te drastično utjecala na živote ljudi. COVID-19 kriza je javnog zdravstva koja je uzrokovala ekonomsku krizu, gubitke posla u roku od nekoliko mjeseci i negativne učinke na sve aspekte života. Do kraja 2020. godine COVID-19 je zarazio više od 82 milijuna ljudi i ubio više od 1,8 milijuna u cijelom svijetu. No, preliminarne procjene ukazuju na to da ukupan broj umrlih, izravno i neizravno pripisujući COVID-19, u 2020. iznosi najmanje 3 milijuna. U vrijeme pisanja ovog rada, ukupan broj preminulih od COVID-19 u svijetu iznosi 4.429.425.

COVID-19 prouzročio je recesiju kakvu do sada nije izazvao nijedan drugi uzrok. U tom je procesu poremetio globalno gospodarstvo i gospodarske aktivnosti u cijelom svijetu. Epidemiološke mjere koje se poduzimaju radi sprečavanja širenja zaraze negativno se održavaju na gospodarska kretanja sa nesagledivim makroekonomskim posljedicama.

Pandemija je natjerala brzo zatvaranje redovitih obrazaca društvene interakcije koji su potaknuli gospodarske i društvene aktivnosti. Većina stanovništva doživjela je poremećaje u normalnim ritmovima svakodnevnog života zbog obveznog društvenog distanciranja, uz vjerojatnost nastavka poremećaja u poslu, školi, društvenim i obiteljskim odnosima. Kao odgovor na to, infrastruktura obrazovanja, zdravstva, socijalnih usluga i vjerskih organizacija, vlada, pravosuđe i mnoge druge ustanove koje ovise o međuljudskim kontaktima bile su prisiljene promijeniti svoju praksu brzo premještajući poslove na Internet, odgađajući ih ili neke čak potpuno zatvoriti.

U međuvremenu pronađeno je cjepivo i započelo je procjepljivanje stanovništva, međutim kraj pandemije se još uvijek ne nazire zbog pojave novih sojeva i novih žarišta.

Globalna zdravstvena kriza također je utjecala na Republiku Hrvatsku i njezino gospodarstvo što je i predmet istraživanja ovog rada odnosno negativan utjecaj pandemije COVID – 19 na hrvatsko gospodarstvo.

Temeljni cilj istraživanja je analiza makroekonomskih mjera, koje se provode na globalnom svjetskom nivou, te istovremeno u Hrvatskoj, radi sprječavanja posljedica krize izazvane pandemijom. Samim time pokušati ćemo odrediti daljnja kretanja i nužnost nastavka provođenja odgovarajućih ekonomskih politika do kraja pandemije i nakon njenog završetka, sve sa ciljem maksimalnog sprječavanja posljedica krize izazvane pandemijom COVID – 19.

Završni rad podijeljen je na četiri dijela. Uvodnim dijelom se objašnjava predmet istraživanja, ciljevi te sadržaj rada. Drugim poglavljem nastoje se objasniti posljedice pandemije na svjetsko i europsko gospodarstvo a treće poglavlje analizira posljedice pandemije na hrvatsko gospodarstvo kroz analizu različitih varijabli. Rad završava zaključkom.

2. POSLJEDICE PANDEMIJE COVID-19 NA SVJETSKO I EUROPSKO GOSPODARSTVO

2.1. Posljedice pandemije COVID-19 na svjetsko gospodarstvo

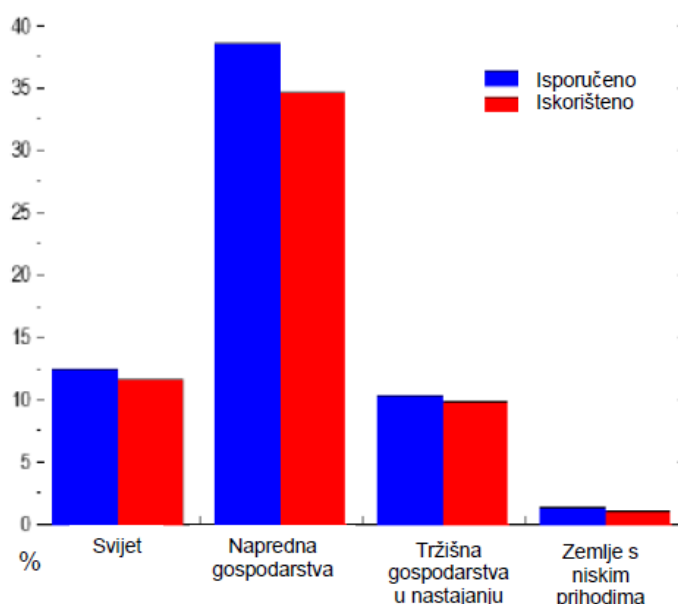
Globalni napredak u borbi protiv pandemije COVID-19 i nakon godinu i pol dana i dalje je vrlo nesiguran. Nove mutacije virusa i nakupljanje ljudskih gubitaka izaziva zabrinutost, iako raste procijepljenost stanovništva. Ekonomski oporavak razlikuje se po zemljama i sektorima, što odražava varijacije u poremećajima izazvanim pandemijom i opsegu političke podrške. Izgledi ne ovise samo o ishodu bitke između virusa i cjepiva već ovise i o učinkovitosti primijenjenih ekonomskih politika koje mogu ograničiti trajanje štete od ove krize.

Socijalno distanciranje, cijepljenje i liječenje usporilo je napredovanje virusa i spasilo živote. U isto vrijeme, kriza je pokazala velike razlike u sposobnostima zemalja da potpomažu svoje stanovništvo, osobito najugroženije. Veliki broj umrlih od pandemije (više od 2,5 milijuna ljudi u svijetu), prekomjerna smrtnost od drugih uzroka zbog odgođene skrbi i povećana nezaposlenost su nametnuli ekstremne društvene pritiske u cijelom svijetu. U većini zemalja započeto je cijepljenje, obećavajući moguće

smanjenje ozbiljnosti i učestalosti infekcija. Pokrivenost se do sada znatno razlikuje, i očekuje se da će zemlje postići široko rasprostranjeno cijepljenje u različito vrijeme.

Gotovo 40 posto stanovništva u naprednim gospodarstvima potpuno je cijepljeno, u usporedbi s manje od polovice tog broja u tržišnim gospodarstvima u nastajanju i malim udjelom u zemljama s niskim prihodima (slika 1.). Pristup cjepivima glavna je linija razdora duž koje se globalni oporavak dijeli na dva modela: oni koji se mogu nadati daljnjoj normalizaciji aktivnosti kasnije ove godine i one koji će se i dalje boriti s ponovnom infekcijom i porastom broja umrlih od COVID-a.

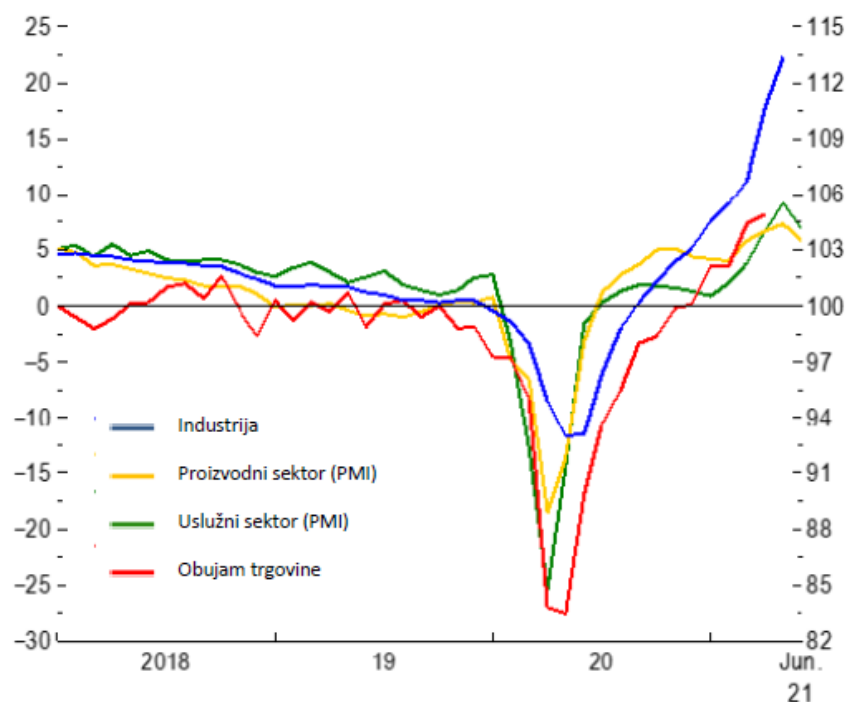
Slika 1. Postotak procijepljenosti stanovništva

Izvor: IMF, World Economic Outlook Update, July 2021.

Drugi i treći val infekcije, od listopada 2020., obnovili su ograničenja u mnogim zemljama. Ovaj ponavljajući ritam znači da je oporavak neujednačen i nepotpun. U drugoj polovici 2020., BDP se općenito oporavio jače od očekivanog i dalje ostaje značajno ispod trendova prije pandemije u većini zemalja. Ostvarenje BDP-a u prvom tromjesečju 2021. godine pozitivno je iznenađenje, posebno u Aziji i Latinskoj Americi, dok su ponovna ograničenja u Europi dovela do negativnog iznenađenja. Visokofrekventni podaci u drugom tromjesečju ukazuju na to da se oporavak širi od proizvodnje do usluga (slika 2), osobito u gospodarstvima u kojima su infekcije pod boljom kontrolom.

Slika 2. Globalni pokazatelji gospodarske aktivnosti do 30.06.2021.

Izvor: IMF, World Economic Outlook Update, July 2021.

U svim zemljama oporavak ovisi o tijeku pandemije, ograničenjima mobilnosti koja su nametnuta kako bi se obuzdao njezin napredak i političkim mjerama. Gubici u proizvodnji osobito su veliki za zemlje koje se oslanjaju na turizam i izvoz robe te za one s ograničenim političkim prostorom za odgovorna pandemiju. Mnoge od ovih zemalja ušle su u krizu u neizvjesnoj fiskalnoj situaciji i s manjim kapacitetima za poduzimanje značajnijih odgovora na području zdravstvene zaštite, namećući stroge mjere (karantena) da obuzdaju širenje virusa. Čimbenici, kao što su udio poslova koji se mogu "raditi od kuće", udio zaposlenosti u malim i srednjim poduzećima, dubina tržišta kapitala, veličina neformalnog sektora te kvaliteta i pristup digitalnoj infrastrukturi, također su igrali ulogu kako u padu tako i u brzini oporavka. Navedeni čimbenici mogu dovesti do trajnih razlika među zemljama ako se pandemija ne pobijedi univerzalno. Procjenjuje se, da je blizu 95 milijuna više ljudi palo ispod praga ekstremnog siromaštva 2020. godine u usporedbi s predpandemijskim predviđanjima, preokrenuvši dva desetljeća dugačak trend smanjenja globalnog siromaštva.

Velika potražnja za proizvodima koji podržavaju „rad od kuće“ i oslobađanje povećane potražnje za trajnim dobrima (osobito automobilima) ključni su čimbenici globalnog oporavka od druge polovice 2020. godine. Industrijska proizvodnja, nakon kratkotrajnog kolapsa, se vratila na razinu prije pandemije. Potrošnja usluga s intenzivnim ljudskim kontaktom i dalje je loše, jer sa svakim novim valom infekcije dodatno se ograničila mobilnost u zaključnih mjeseci 2020. Putovanja, umjetnost, zabava, sport, ugostiteljstvo i maloprodaja radili su na djeliću svojih kapaciteta od početka pandemije i neće doživjeti značajan skok prije nego što se pandemija stavi pod kontrolu. Međunarodna robna trgovina pokazala je slične obrasce. Obim trgovine robom vratio se na razinu prije pandemije. Prekogranična trgovina uslugama i dalje je smanjena.

Oporavak tržišta rada također je nepotpun, sa još uvijek visokom nezaposlenošću. Unatoč ogromnoj političkoj potpori (uključujući programe zadržavanja radnih mjesta i subvencije za plaće), stope nezaposlenosti porasle su za oko 1½ postotna boda iznad njihovih prosjeka prije pandemije u razvijenim gospodarstvima i gospodarstvima u razvoju. Također je opalo i učešće radne snage.

Utjecaj pandemije na zapošljavanje i zaradu bio je izrazito nejednak među grupama radnika. Najviše su pogođeni mladi, žene i relativno niže kvalificirane osobe. Ove su emocionalne skupine najviše patile u ovoj recesiji, dijelom i zbog toga što su njihovi poslovi koncentrirani na usluge s intenzivnim kontaktima i neformalni sektor. Nejednakost u prihodima vjerojatno će se značajno povećati u razvijenim gospodarstvima i na tržištima u razvoju. Štoviše, gubici u učenju bili su ozbiljno veći u zemljama s niskim prihodima, koje su imale više poteškoća u suočavanju sa zatvaranjem škola, a posebno za djevojčice i studente iz kućanstva s niskim prihodima. Nejednaki zastoji u školovanju mogli bi dodatno pojačati nejednakost u prihodima.

Za razliku od tržišta rada i proizvoda, tržišta imovine napredovala su, potaknuta političkim poticajima i očekivanjima normalizacije cjepiva. Potporni financijski uvjeti od vitalnog su značaja za oporavak, ali velika odstupanja između vrednovanja i širih ekonomskih izgleda povećavaju rizik financijske stabilnosti.

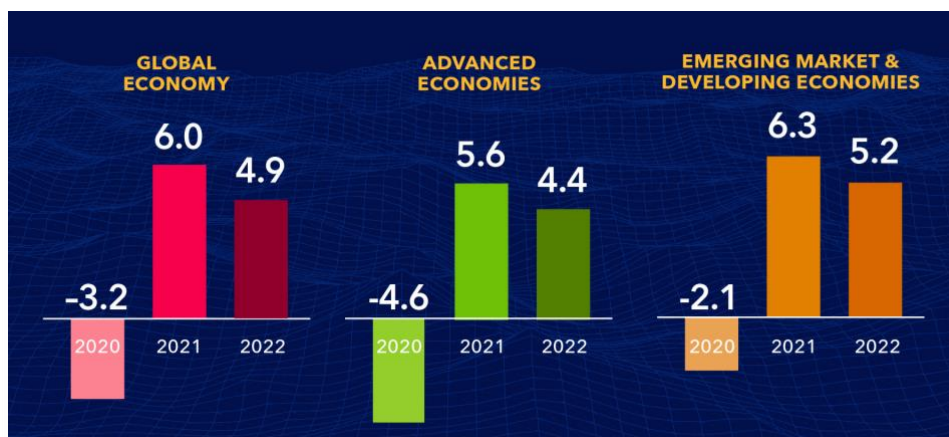
Prije godinu i pol dana, s obzirom da je svjetsko gospodarstvo poniralo ogromnom brzinom, središnje banke brzo su osigurale likvidnost i podržale produženje kredita velikom broju klijenata. Istodobno, fiskalne vlasti usmjeravale su pomoć kućanstvima i tvrtkama putem transfera, subvencija plaća i potpora za likvidnost. Ove su radnje nadopunile druge aspekte pružanja pomoći, poput osiguranja za slučaj nezaposlenosti i pomoći u prehrani. Financijski regulatori u mnogim zemljama omogućili su nastavak kreditiranja nizom mjera. To uključuje ublažavanje smjernica za klasifikaciju nenaplativih kredita, ublažavanje zahtjeva za rezervacije za banke, smanjenje pondera rizika po kreditima potkrijepljenim javnim jamstvima i fleksibilnost u pogledu kapitalnih zahtjeva banaka. Kretanje tečaja odrazilo je ove pomake u osjećaju rizika; većina valuta tržišnih gospodarstava u nastajanju i valuta izvoznika robe su aprecirale, dok je američki dolar deprecirao. Svi ovi događaji pomogli su u ograničavanju pojačavanja šoka od pandemije.

Globalna prognoza veoma je nesigurna. Osim uobičajenog niza idiosinkratskih šokova koji obično prethode svim metodama predviđanja, budući razvoj ovisit će o:

- (1) putu pandemije,
 - (2) političkim radnjama,
 - (3) razvoju financijskih uvjeta i cijene roba, i
 - (4) sposobnost gospodarstva da se prilagodi zdravstvenim preprekama u aktivnosti.
- Izmjena ovih pokretača i njihova interakcija sa karakteristikama specifičnim za pojedine zemlje odredit će tempo oporavka i opseg srednjoročnih ožiljaka.

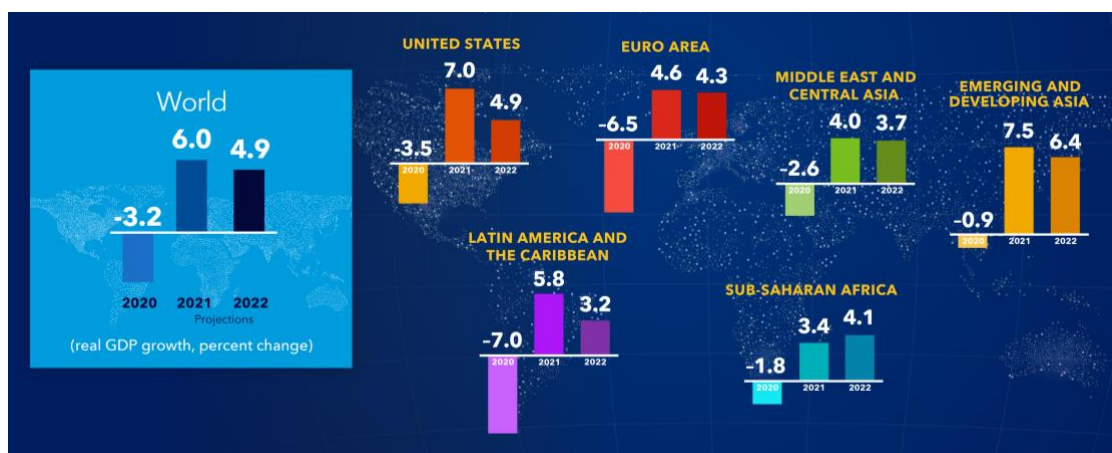
Projekcija MMF-a da će globalno gospodarstvo porasti 6,0 % u 2021. godini i 4,9 % u 2022. godini (slika 3.) a projekcije rasta gospodarstva prema regijama prikazan je na slici 4. Pritisci na cijene uglavnom odražavaju neobična kretanja povezana s pandemijom i prolazna neusklađenost ponude i potražnje. Očekuje se da će se inflacija u većini zemalja 2022. godine vratiti na svoje razine prije pandemije nakon što ti poremećaji probiju cijene, iako je neizvjesnost i dalje velika. Povišena inflacija također se očekuje u nekim gospodarstvima u razvoju i djelomično je povezana s visokim cijenama hrane. Jasna komunikacija središnjih banaka o izgledima monetarne politike bit će ključna za oblikovanje inflacijskih očekivanja i zaštitu od preranog pooštavanja financijskih uvjeta. Postoji, međutim, rizik da bi privremeni pritisci mogli postati trajniji i da bi središnje banke mogle poduzeti preventivne mjere.

Slika 3. Projekcije rasta gospodarstva (%)

Izvor: MMF, World Economic Outlook Update, July 2021.

Slika 4. Projekcije rasta gospodarstva po regijama (%)

Izvor: MMF, World Economic Outlook Update, July 2021.

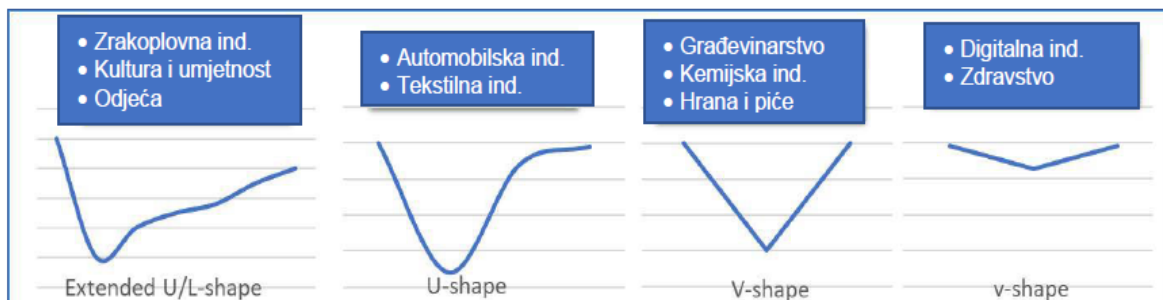
2.2. Posljedice pandemije COVID-19 na europsko gospodarstvo

Pandemija COVID-19, zbog oštih epidemioloških mjera (karantena, ograničenja okupljanja, putovanja,..) u Europi i u ostatku svijeta, ozbiljno je pogodila gospodarstvo Europske unije (EU). Došlo je do poremećaja u više lanaca opskrbe u raznim sektorima, osobito na početku krize (ožujak-travanj) 2020. godine. Diljem Europe i svijeta pokrenuti su neviđeni politički odgovori u pokušaju da se ublaže utjecaji ovog ekonomskog šoka i pomogne oporavak. Međutim, pandemija je također stvorila mogućnosti za određene segmente gospodarstva, jer su potrošači i poduzeća radikalno promijenili svoje ponašanje. Budući da se pandemija još uvijek razvija na

globalnoj razini, i u vrijeme dok treći (a potencijalno čak i četvrti) val još uvijek drži Evropu i svijet u svojim rukama, prerano je za procjenu punih učinaka ove krize - negativnih ili pozitivnih.

Postoje značajne razlike u djelovanju po sektorima, ali i unutar njih (slika 5.). Veliki dio digitalne industrije imao je dobre rezultate, pa tako i zdravstvo. Kemijska industrija, građevinarstvo i sektor hrane i pića vjerojatno će doživjeti oporavak od krize u obliku slova V. Unatoč početnim šokovima, čini se da su automobilska i tekstilna industrija na putu oporavka od prvih blokada. Sektori koji ovise o ljudskom kontaktu i interakciji, kao što su kulturna i kreativna industrija i zrakoplovna industrija (zbog smanjenja mobilnosti i turističkih aktivnosti), doživjeli su znatne udare krize, pa će vjerojatno patiti i dulje vrijeme od ovih neviđenih šokova

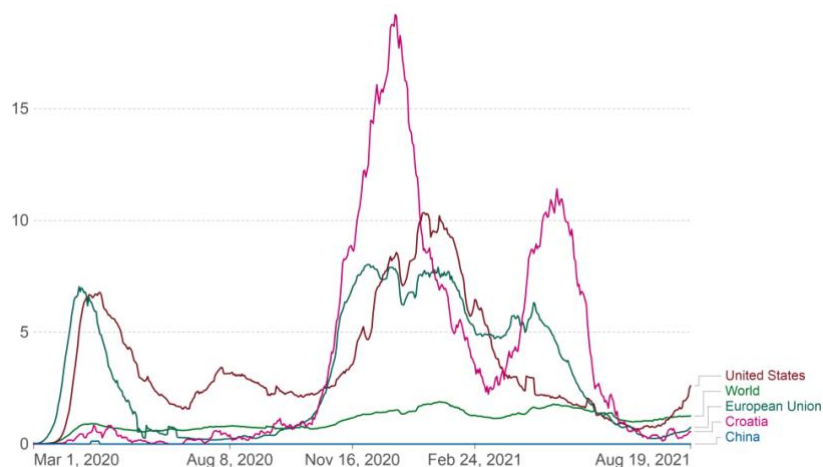
Slika 5. Rast gospodarstva EU po sektorima

Izvor: izrada autora prema: Jorge Núñez Ferrer (2021.), CEPS, Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries

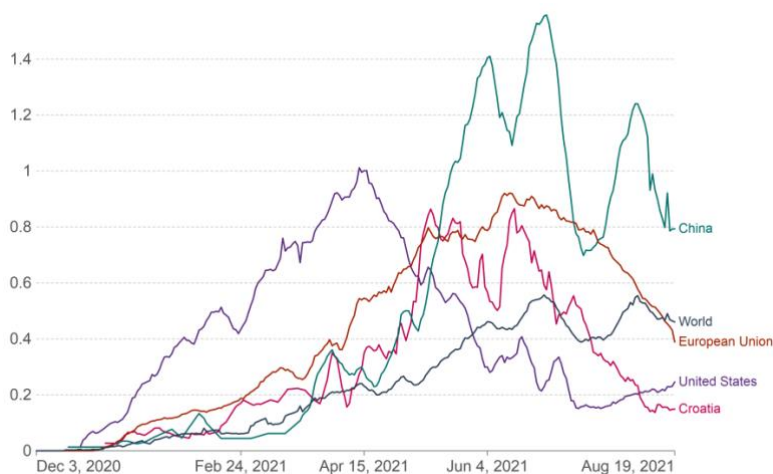
Očekivanja za treći val u Europskoj uniji su se ostvarila, a u vrijeme pisanja ovog rada treći val se stišao (slika 6.), međutim postoji opravdana zabrinutost zbog mogućeg četvrtog vala zbog ponovne mutacije virusa. Kao što je prikazano na grafikonu, Europska unija zabilježila je veći broj smrtnih slučajeva od COVID-19 na milijun ljudi od svjetskog trenda i mnogo veći od prijavljenih slučajeva u Kini, na primjer. Brojevi u EU trenutno su niži od svjetskog trenda, a također i u Hrvatskoj. Što se tiče cijepljenja, EU trenutno zaostaje za svjetskim trendom i Kinom, a Hrvatska trenutno je na zadnjem mjestu (slika 7.).

Slika 6. Broj dnevno novih potvrđenih smrtnih slučajeva od COVID-19 na milijun ljudi

Izvor: Our World in Data, Statistics and Research: Coronavirus (COVID-19) Cases, 2021, based on Johns Hopkins University CSSE COVID-19 Data, 2021.

Slika 7. Kumulativne doze cijepljenja protiv COVID-19 primijenjene na 100 ljudi

Izvor: Our World in Data, Statistics and Research: Coronavirus (COVID-19) Vaccinations, 2021.

Nakon početnog šoka u gospodarskoj aktivnosti u Europi u prvoj polovici 2020. godine, gospodarstvo EU-a se oporavilo u trećem tromjesečju, jer su epidemiološke mjere postupno ukinute. Međutim, ponovnim drugim valom infekcije dovelo je do još jednog smanjenja gospodarske aktivnosti u posljednjem tromjesečju 2020. godine. Prema privremenoj gospodarskoj prognozi 2021. gospodarstvo EU-a i europodručja trebalo bi ove godine rasti za 4,8 %, a 2022. za 4,5 % (Tablica 1.). Grafikon 1. Prikazuje BDP EU-a i pojedinih zemalja EU, među kojima je Hrvatska i zemlje iz

okruženja. Očekuje se da će realni BDP u posljednjem tromjesečju 2021., u EU-u i europodručju vratiti na razinu iz razdoblja prije COVID-19 krize. Kad je riječ o europodručju, to je jedno tromjesečje ranije nego što se očekivalo u proljetnoj prognozi.

Tablica 1. BDP EU - procjena za 2020. i prognoze za 2021.-2022. (%)

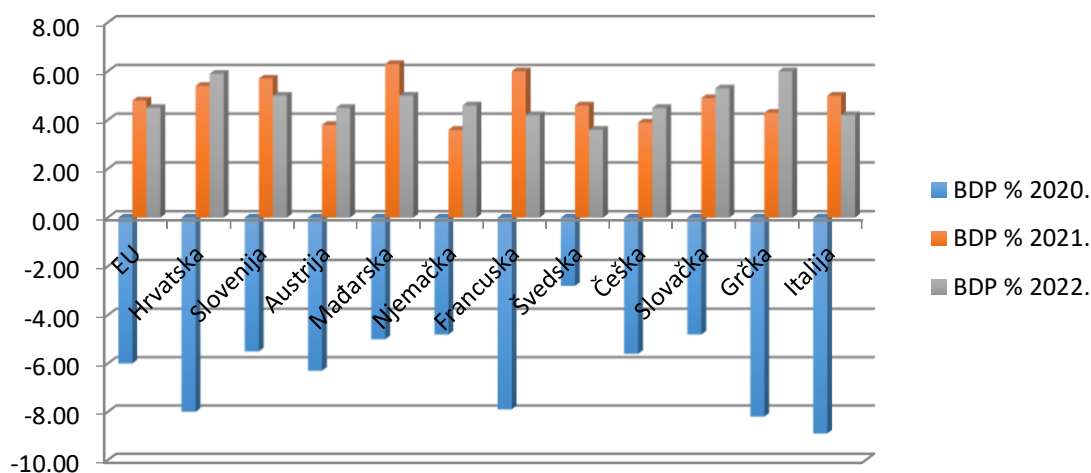
Izvor	2020.	2021.	2022.
EC	- 6,8	4,8	4,5
OECD	- 6,7	4,3	4,4
MMF	- 6,5	4,6	4,3

Izvor: izrada autora prema:

EC: European Commission, Summer 2021. Economic Forecast: Reopening fuels recovery, 2021.;

OECD: OECD Economic Outlook, Volume 2021. Issue 1: Preliminary Version;

MMF: IMF 2021. World Economic Outlook Update,

Grafikon 1. BDP EU i zemalja EU-a - procjena za 2020. i prognoze za 2021.-2022.

Izvor: izrada autora prema: European Commission, Summer 2021. Economic Forecast: Reopening fuels recovery, 2021.

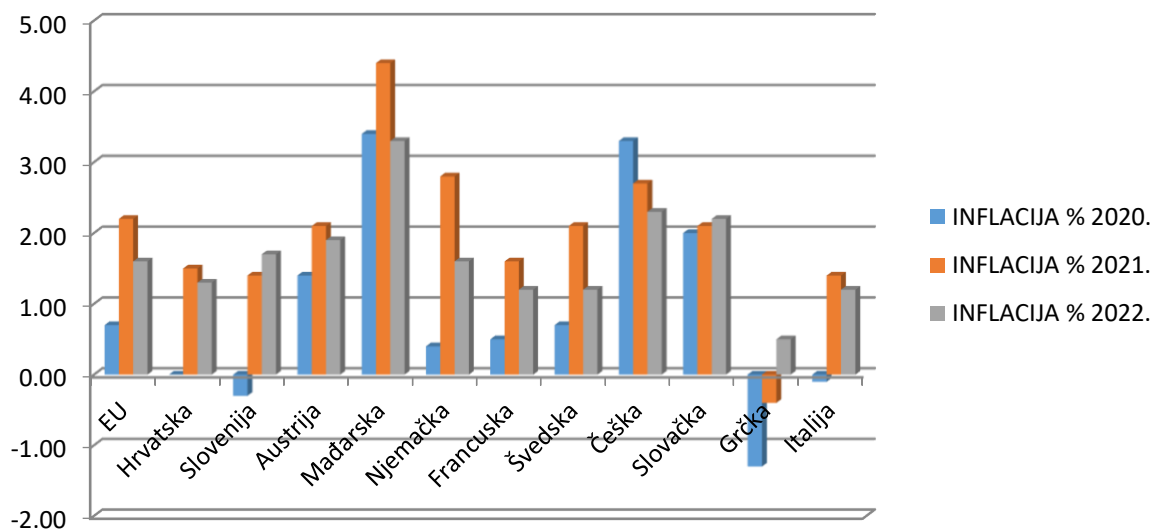
„Jačanje rasta očekuje se zbog nekoliko faktora. Prvenstveno, aktivnost u prvom tromjesečju godine premašila je očekivanja. Zatim, efikasna politika ublažavanja virusa i pozitivan pomak u cijepljenju doveli su do pada broja novo zaraženih slučajeva zaraze i hospitalizacije, što je pak državama članicama EU-a omogućilo da u sljedećem tromjesečju ponovno otvore svoja gospodarstva. Otvaranje je osobito pomoglo poduzećima u uslužnom sektoru. Optimistični rezultati anketa među potrošačima i poduzećima te podaci o praćenju zapošljivosti pokazuju da je već u tijeku jak oporavak privatne potrošnje. Osim toga, podaci potvrđuju ponovno

aktiviranje turističke aktivnosti unutar EU-a, čemu bi trebao dodatno pridonijeti početak primjene EU digitalne COVID potvrde od 1. srpnja. Očekuje se da će ti faktori zajedno nadjačati negativan učinak kratkotrajnog nedostatka inputa i povećanih troškova s kojima se suočavaju dijelovi proizvodnog sektora.“ (EC, (2021.), Summer 2021 Economic Forecast: Reopening fuels recovery, str.1)

„Smatra se da će glavni pokretači rasta biti privatna potrošnja i ulaganja, a podupirati će ih stopa zaposlenosti, za koju se očekuje da će se kretati paralelno s gospodarskom aktivnosti. Snažan oporavak, ili čak i rast glavnih trgovinskih partnera EU-a trebao bi pogodovati izvozu robe iz EU-a, dok se očekuje da će izvoz usluga i dalje biti u padu, zbog postojećih ograničenja za međunarodni turizam.“ (EC, (2021.), Summer 2021 Economic Forecast: Reopening fuels recovery, str.1)

„Predviđanje inflacije za ovu i sljedeću godinu također je revidirana na više. Povećanje cijena energije i robe, zastoji u proizvodnji zbog ograničenih kapaciteta, nedostatak nekih sastavnica inputa i sirovina te snažna potražnja na domaćem i međunarodnom tržištu trebali bi tijekom ove godine djelovati u smjeru povećanja potrošačkih cijena. Taj bi se utjecaj tijekom 2022. trebao postupno smanjivati kako se budu uklanjala ograničenja u proizvodnji, a ponuda i potražnja približavale ravnoteži.“ (EC, (2021.), Summer 2021 Economic Forecast: Reopening fuels recovery, str.1)

U skladu s time, sada se predviđa da će inflacija u EU-u ove godine iznositi 2,2 % (+0,3 postotna boda u odnosu na proljetnu prognozu), a 2022. 1,6 % (+0,1 postotni bod). U europodručju se predviđa prosječna inflacija od 1,9 % 2021. (+0,2 postotna boda) i 1,4 % 2022. (+0,1 postotni bod).

Grafikon 2. Inflacija u EU i zemaljama EU-a - procjena za 2020. i prognoze za 2021.-2022.

Izvor: izrada autora prema: European Commission, Summer 2021. Economic Forecast: Reopening fuels recovery, 2021.

Neizvjesnost i rizici vezani za izgled rasta visoki su, ali su općenito uravnoteženi. Prijetnja koju predstavljaju širenje i pojava novih sojeva naglašava važnost daljnjeg povećanja cijepljenja. Ekonomski rizici odnose se osobito na odgovor kućanstava i tvrtki na promjene ograničenja i utjecaj povlačenja hitne potpore politikama.

Inflacija bi mogla biti veća od predviđene ako su ograničenja ponude trajnija i ako se pritisci cijena snažnije prenose na potrošačke cijene.

3. POSLJEDICE PANDEMIJE COVID-19 NA HRVATSKO GOSPODARSTVO

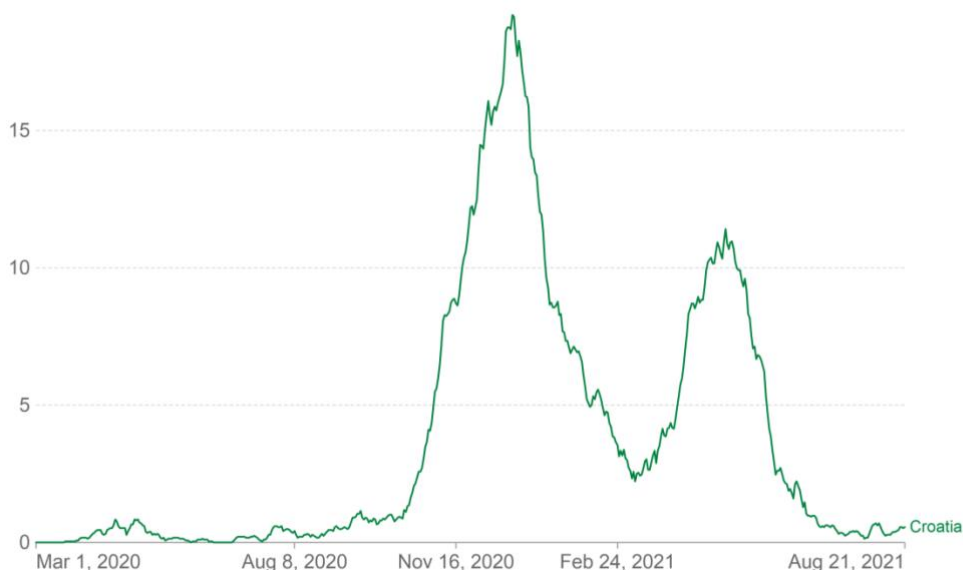
Slučajevi prvih zaraza virusom COVID-19 u Republici Hrvatskoj pojavili su se u prvom tromjesečju 2020. godine. Tijekom ožujka 2020. godine zaraza se naglo širi tako da se poduzimaju hitne i stroge epidemiološke mjere radi sprečavanja širenja zaraze. Epidemiološke mjere negativno se održavaju na gospodarska kretanja sa nesagledivim makroekonomskim posljedicama.

Prethodne analize negativnog utjecaja zaraznih bolesti poput SARS-a i sličnih bolesti na svjetska gospodarstva velikom su broju novijih istraživanja poslužile kao upute za donošenje i analizu odluka u vezi s ekonomskim posljedicama pandemije COVID-19.

Postoji nekoliko izvora kroz koji pandemija koronavirusa zahvaća gospodarstvo. Prvi izvor je zdravstveni gdje se upotrebom podataka o mortalitetu i morbiditetu procjenjuje gubitak budućeg dohotka te se time dodaju gubici vremena i dohotka za one koji brinu o oboljelim osobama, kao i troškovi dodatnih usluga. Takvim se načinom dolazi do procjene ekonomskih troškova povezanih s bolešću. Drugi izvor su mjere kontrole pandemije poput zatvaranja obrazovanih ustanova, ograničavanje kretanja te zatvaranja tvornica i tvrtki. Treći izvor utjecaja je psihološki. Neizvjesnost će utjecati na ekonomske odluke pojedinaca i grupa. Četvrti izvor utjecaja su mjere ekonomske politike koje ciljaju na sprečavanje negativnih posljedica krize pandemije na hrvatsko gospodarstvo. Te mjere mogu biti izuzetno negativne u slučaju ako Vlada pogrešno procijeni stanje ili poduzme pogrešne mjere koje nisu dobro prilagođene potrebama gospodarstva. I peti izvor utjecaja predstavljaju događanja u inozemstvu, koje je također pogođeno pandemijom, a što je posebno značajno u slučaju Hrvatske čije je gospodarstvo izuzetno osjetljivo na inozemne šokove. Kao posljedice javljaju se velika smrtnost uslijed zaraze virusom ali i od ostalih bolesti kao posljedica zagušenosti zdravstvenog sustava, gubitak posla a time i povećanje nezaposlenosti zbog zatvaranja tvrtki i tvornica i psihički poremećaji zbog neizvjesne budućnosti te samoizolacija, izolacija i drugih mjera prevencije koji predstavljaju stres većini ljudi. Krajnje posljedice na gospodarstvo su pad BDP-a i trenutni pad inflacije nakon kojeg slijedi intenzivan rast zbog ograničenja u ponudi i potražnji roba i usluga.

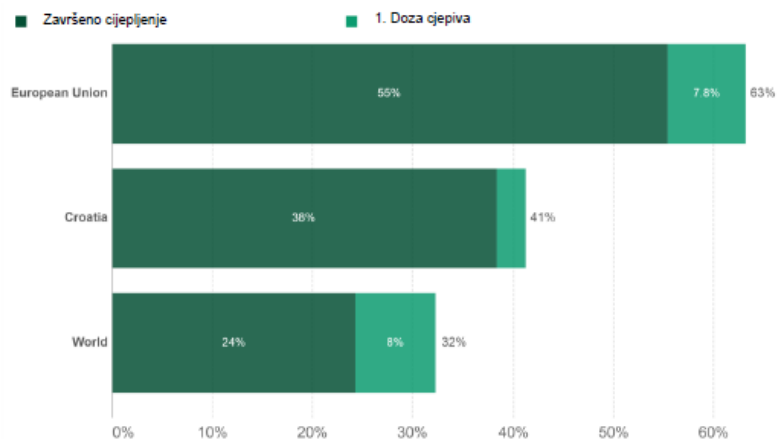
Budući da se pandemija još uvijek razvija, zbog stalnih mutacija virusa, a u vrijeme pisanja ovog rada treći val se stišao (slika 8.) ali postoji opravdana zabrinutost zbog mogućeg četvrtog vala, prerano je za procjenu punih učinaka ove krize - negativnih ili pozitivnih. Hrvatska je na dan 21.08.2021. zabilježila 8298 smrtnih slučajeva od COVID-19. Što se tiče cijepljenja, Hrvatska trenutno zaostaje za EU, ali je bolja od svjetskog prosjeka (slika 9.).

Slika 8. Republika Hrvatska - broj dnevno novih potvrđenih smrtnih slučajeva od COVID-19 na milijun ljudi

Izvor: Our World in Data, Statistics and Research: Coronavirus (COVID-19) Cases, 2021, based on Johns Hopkins University CSSE COVID-19 Data, 2021. (22.08.2021.),

Slika 9. Procijepljenost u odnosu na ukupno stanovništvo, 20.08.2021.

Izvor: Our World in Data, Statistics and Research: Coronavirus (COVID-19) Vaccinations, 2021,

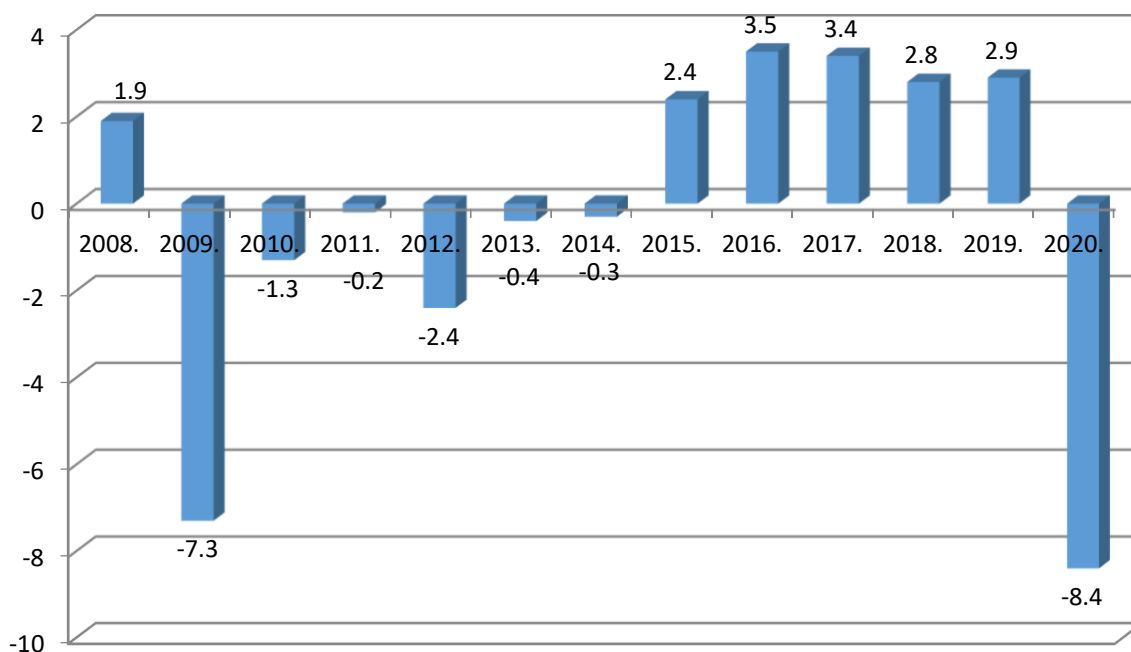
3.1. Analiza hrvatskog gospodarstva

Krajem 2019. godine nitko nije mogao naslutiti situaciju u kojoj bi se hrvatsko, ali i svjetsko gospodarstvo u prvoj polovici 2020. godine moglo naći. 2020. godine zaustavljen je pozitivan rast koji je u 2015. godini započeo nakon što je šest godina bila recesija izazvana svjetskom krizom. „Prosječna stopa rasta realnog BDP-a u razdoblju 2015.-2019. iznosila je 3 %, (grafikon 3.) te je u 2019. Hrvatska napokon ostvarila razinu realnog BDP-a iznad one u 2008. godini. U 2020. godini hrvatsko je gospodarstvo s prognozom blagog usporavanja u odnosu na ostvarenu stopu rasta u 2019. Međutim, zbog širenja epidemije Covid-19 i pratećih mjera za njezino suzbijanje već je tijekom prvog tromjesečja postalo jasno da će većina svjetskih gospodarstva, uključujući i hrvatsko, doživjeti pad u 2020. godini.“ (HUP, (2020.), Hrvatsko gospodarstvo u 2020. i očekivanja za 2021., str. 9).

3.1.1. BDP

Bruto domaći proizvod (BDP) je vrijednost svih roba i dobara jedne države koji su proizvedeni u jednoj godini, izraženo u novčanim jedinicama. BDP se izražava kao tijek proizvodnje, odnosno zbroj osobne potrošnje, investicija, državne potrošnje te razlike uvoza i izvoza dobara ili usluga. BDP je važan indikator gospodarske aktivnosti države i može na jednostavan način prikazati stanje ekonomije i gospodarstva u državi, odnosno sveukupni životni standard u određenoj državi.

Grafikon 3. prikazuje realnu godišnju stopu promjene BDP-a Hrvatske od 2008. do kraja 2020. godine. Vidljivo je, kroz razdoblje negativnih godišnjih stopa BDP-a, da je Hrvatsku 2009. godine pogodila recesija izazvana svjetskom krizom i da je trajala do 2015. godine. U 2015. ponovo dolazi do pozitivne stope rasta BDP-a, što odražava izlazak iz krize, a trend se nastavlja 2019. godine. Hrvatsko gospodarstvo, 2020. godine, teško pogađa pandemija COVID-19 što je vidljivo drastičnim padom BDP-a za 8,4 % u toj godini.

Grafikon 3. BDP - realna godišnja stopa promjene (u %), 2008.-2020.

Izvor: izrada autora prema <https://data.worldbank.org/country/croatia?view=chart>

Tablica 2.pokazuje da je tromjesečni BDP u prvom tromjesečju 2020. bio blago pozitivan i toveći za 0,9 % u odnosu na isto tromjesečje 2019. Zatim je nastupio drastični pad BDP-a i to najviše u drugom tromjesečju i to za 14,4 %, te nakon toga 10,1 % i 7,2 % za zadnje tromjesečje 2020. Vidljivo je smirivanje pada BDP-a i njegov polagani rast, te je već u prvom tromjesečju 2021. Bio realno manji za 0,7% u odnosu na isto tromjesečje 2020.

Tablica 2. BDP – realne stope rasta (%), 2020. -2021.

	2020.				2021.
odnos prema istom razdoblju prošle godine	I.-III.	IV.-VI.	VII.-IX.	X.-XII.	I.-III.
	0,9	-14,4	-10,1	-7,2	-0,7

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

U tablici 3.prikazane su realne stope rasta tromjesečnog BDP-a prema kategorijama izdataka na temelju originalnih podataka. U većini kategorija BDP-a vidljiv je realan pad, osim u potrošnji države, bruto investicijama u fiksni kapital i izvozu roba, koji su zabilježili blagi rast u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. I pak, na pad BDP-a najviše je utjecalo smanjenje potrošnje te izvoza roba i usluga (prvenstveno usluga).

Tablica 3. BDP - prema rashodnoj metodi, realne stope rasta (%), 2020. -2021.

	2020.				2021.
	I.-III.	IV.-VI.	VII.-IX.	X.-XII.	I.-III.
odnos prema istom tromjesečju prošle godine					
Konačna potrošnja	2,1	-9,8	-4,6	-2,6	-0,3
Kućanstva	0,7	-14,0	-7,5	-4,5	-0,4
NPUSK	3,9	-1,0	0,5	-0,8	-1,4
Država	6,1	1,7	3,0	3,1	0,2
Bruto investicije u fiksni kapital	3,1	-14,7	-3,0	4,2	4,6
Izvoz roba i usluga	-2,0	-40,7	-32,3	-9,8	-0,9
Robe (fob)	1,4	-10,4	-3,0	8,6	8,3
Usluge	-8,1	-66,9	-45,3	-35,0	-18,6
Uvoz roba i usluga	-5,0	-27,5	-14,1	-7,6	-2,1
Robe (fob)	-0,9	-24,5	-9,9	-3,6	1,0
Usluge	-23,5	-42,2	-33,3	-25,9	-19,7
Bruto domaći proizvod	0,9	-14,4	-10,1	-7,2	-0,7

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

U tablici 4. prikazane su realne stope rasta tromjesečne bruto dodane vrijednosti (BDV-a) prema područjima djelatnosti NKD-a 2007. na temelju originalnih podataka. „Na pad BDV–a najviše je utjecao znatan pad realne dodane vrijednosti u djelatnostima trgovine, prijevoza, smještaja i ugostiteljstva, što ni ne iznenađuje s obzirom na gotovo dvomjesečnu zabranu ili ograničenje rada gospodarskih subjekta tijekom tog razdoblja. Određene djelatnosti, poput sektora informacija i komunikacija, poljoprivrede, građevinarstva i poslovanja nekretninama su i u ovom teškom razdoblju zabilježili rast aktivnosti. S obzirom da kriza uzrokovana koronavirusom ne pogađa sve sektore i djelatnosti jednako, očekivani pad hrvatskog gospodarstva u 2020. je nešto veći nego što je to slučaj s većinom drugih članica EU. Osnovni razlog

je važnost uslužnih djelatnosti i turizma za ukupnu gospodarsku aktivnost u Hrvatskoj, slično kao i drugim mediteranskim zemljama.“(HUP, (2020.), Hrvatsko gospodarstvo u 2020. i očekivanja za 2021., str. 9,10).

Tablica 4. BRUTO DODANA VRIJEDNOST (BDV) prema proizvodnoj metodi, realne stope rasta, odnos prema istom tromjesečju prethodne godine

	2020.				2021.
	I.-III.	IV.-VI.	VII.-IX.	X.-XII.	I.-III.
odnos prema istom tromjesečju prošle godine					
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4,1	-2,9	5,9	6,4	5,9
Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije	-2,3	-8,5	-0,7	0,1	3,6
Prerađivačka industrija	-2,3	-10,1	-1,6	0,1	4,1
Građevinarstvo	6,4	0,3	5,3	4,3	8,8
Trgovina, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	-0,2	-33,3	-24,4	-18,7	-4,4
Informacije i komunikacije	5,7	2,0	6,9	1,4	4,0
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-0,5	-6,2	-4,9	-5,7	-4,2
Poslovanje nekretninama	0,6	-0,2	1,0	-3,5	-7,5
Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1,4	-11,9	-5,8	-10,7	-4,0
Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2,9	2,2	-0,3	-0,2	2,0
Ostale uslužne djelatnosti	1,9	-32,8	-8,6	-21,0	-14,2
Bruto dodana vrijednost BDV	1,0	-12,0	-7,6	-5,8	-0,8

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

3.1.2. Vanjskotrgovinska robna razmjena

„Pandemija COVID-19 izravno je utjecala na međunarodnu trgovinu robom, pa su u 2020. vidljive njezine posljedice na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu Republike Hrvatske. Od siječnja do prosinca 2020. ukupan izvoz Republike Hrvatske iznosio je 112,0 milijardi kuna i manji je za 912,4 milijuna kuna ili 0,8 % u usporedbi s istim razdobljem 2019. U istom razdoblju ukupan uvoz Republike Hrvatske iznosio je 171,7 milijardi kuna, što je pad od 13,5 milijardi kuna, odnosno 7,3 % u odnosu na isto razdoblje 2019. Godinu i pol od početka pojave pandemije, međunarodna trgovina robom očekivano je porasla, što se odrazilo i na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu Republike Hrvatske. Od siječnja do svibnja 2021. ukupan izvoz Republike Hrvatske iznosio je 53,8 milijardi kuna i bio je veći za 11,4 milijarde kuna ili 26,9 % u usporedbi s istim razdobljem 2020. U istom razdoblju ukupan uvoz Republike Hrvatske iznosio je 81,8 milijardi kuna, što je porast od 12,5 milijardi kuna, odnosno 18,1 % u odnosu na isto razdoblje 2020.“ (DZS, www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-01_01_2021.htm)

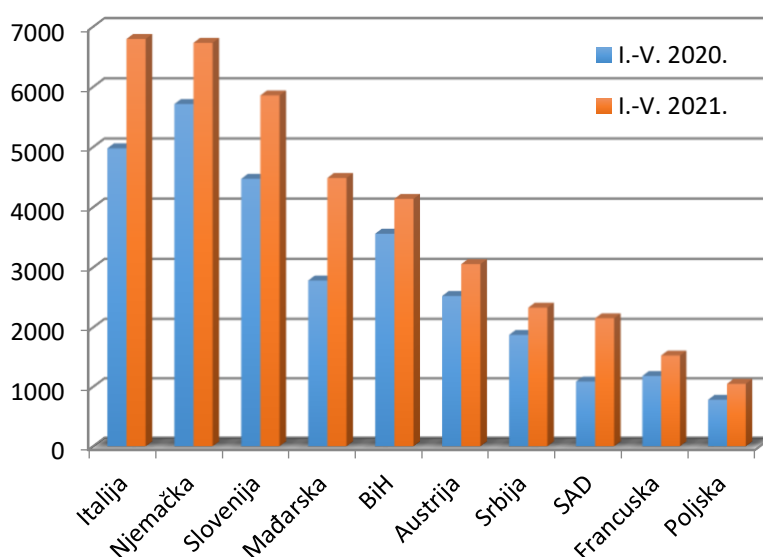
„Vanjskotrgovinski deficit Republike Hrvatske od siječnja do prosinca 2020. iznosio je 59,8 milijardi kuna, što je za 12,5 milijardi kuna ili 17,4 % manje nego u istom razdoblju 2019. Vanjskotrgovinski deficit Republike Hrvatske od siječnja do svibnja 2021. iznosio je 28,0 milijardi kuna, što je za 1,1 milijardu kuna ili 4,1 % više nego u istom razdoblju 2020.“ (DZS, www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-01_01_2021.htm)

Najvažniji vanjskotrgovinski partneri u izvozu i uvozu Republike Hrvatske jesu države članice EU-a. Izvoz u države članice EU-a u prvih pet mjeseci 2021. čini 68,1 % ukupnog izvoza i veći je za 25,7 % u odnosu na 2020. (grafikon 4.), a uvoz iz država članica EU-a u prvih pet mjeseci 2021. čini 78,2 % ukupnog uvoza i porastao je za 16,0 % u odnosu na 2020. (grafikon 5.)

„Promatrajući ukupan izvoz Republike Hrvatske u 2020., najviše je izvezeno nafte i naftnih derivata u vrijednosti od 8,3 milijarde kuna, električnih strojeva, aparata i uređaja, u vrijednosti od 8,2 milijarde kuna, te medicinskih i farmaceutskih proizvoda, u vrijednosti od 7,9 milijardi kuna. Promatrajući ukupan izvoz Republike Hrvatske u

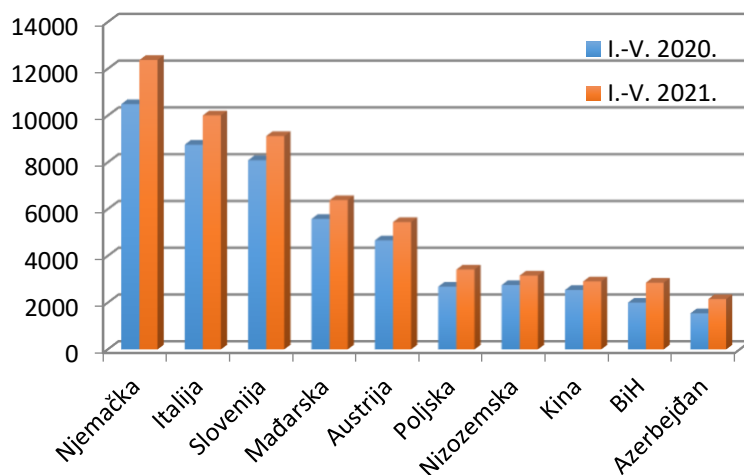
prvih pet mjeseci 2021., najviše je izvezeno nafte i naftnih derivata, u vrijednosti od 4,4 milijarde kuna, električnih strojeva, aparata i uređaja, u vrijednosti od 4,1 milijarde kuna, te medicinskih i farmaceutskih proizvoda, u vrijednosti od 3,6 milijardi kuna.“ (DZS, www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-01_01_2021.htm)

„Što se tiče uvoza, u 2020. najviše je uvezeno medicinskih i farmaceutskih proizvoda, u vrijednosti od 12,3 milijarde kuna, cestovnih vozila, u vrijednosti od 11,2 milijarde kuna, te nafte i naftnih derivata, u vrijednosti od 9,6 milijardi kuna. Promatrajući ukupan izvoz Republike Hrvatske u prvih pet mjeseci 2021., najviše je uvezeno cestovnih vozila, u vrijednosti od 6,0 milijardi kuna, nafte i naftnih derivata, u vrijednosti od 5,6 milijardi kuna, te medicinskih i farmaceutskih proizvoda, u vrijednosti od 5,2 milijarde kuna.“ (DZS, www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-01_01_2021.htm)

Grafikon 4. Najvažniji trgovinski partneri u izvozu

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

Grafikon 5. Najvažniji trgovinski partneri u uvozu

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

Očigledno je da je izvoz roba uspio očuvati poslovnu aktivnost i zadržati određenu konkurentnost; međutim, biti će potrebno dodatno ojačati proizvodni sektor kako bi se mogao još više pojačati izvoz.

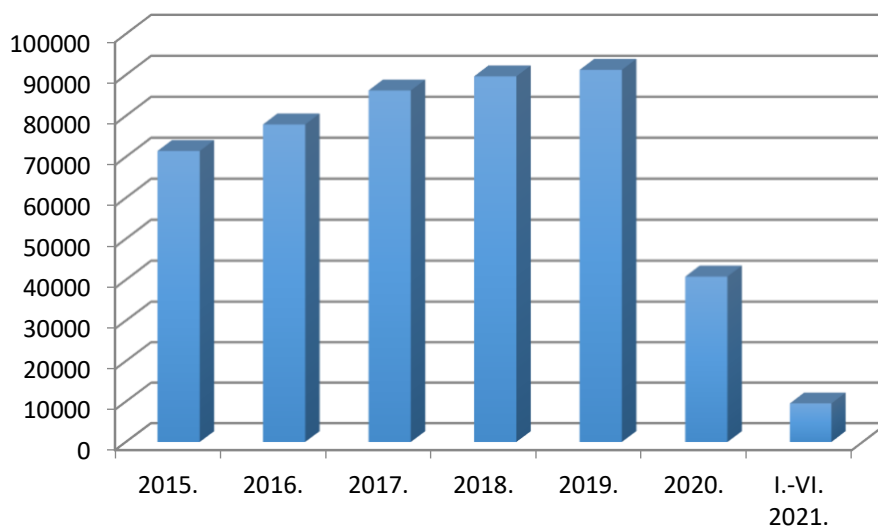
3.1.3. Turizam

Epidemiološke mjere u Hrvatskoj i u svijetu, zatvaranje granica i nemogućnost putovanja, karantene, a sve kako bi se spriječilo širenje zaraze, negativno su utjecali na turizam u 2020. Turizam je jedna od najznačajnijih gospodarskih grana Hrvatske i ima iznimno jak utjecaj na ukupni BDP, pa se njegov veliki pad odražava na cjelokupno gospodarstvo.

U 2020., godini pandemije COVID-19, broj noćenja turista pao je na razinu od prije 20 godina (Grafikon 6.). U komercijalnim smještajnim objektima u 2020. godini domaći turisti ostvarili su 1,5 milijuna dolazaka i 5,4 milijuna noćenja. U odnosu na 2019., to je pad dolazaka za 34,2 % i pad noćenja za 23,7 %. Strani turisti ostvarili su 5,5 milijuna dolazaka i 35,4 milijuna noćenja, što je u odnosu na 2019. pad dolazaka za 68,0% i pad noćenja za 58,0 %.

U lipnju 2021.u komercijalnim smještajnim objektima ostvareno je 1,4 milijuna dolazaka i 6,5 milijuna noćenja turista, što je porast dolazaka turista za 71,8 % i

porast noćenja za 81,6 % u odnosu na lipanj 2020. S obzirom na još uvijek prisutnu epidemiju bolesti COVID-19 i epidemiološke mjere, dolasci i noćenja turista u lipnju 2021. još uvijek zaostaju za dolascima i noćenjima ostvarenima u lipnju 2019. Tako je u lipnju 2021. ostvareno 46,9 % dolazaka i 50,1 % noćenja iz rekordne 2019.

Grafikon 6. Noćenje turista u komercijalnim smještajnim objektima od 2015. do kraja lipnja 2021.

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

3.1.4. Realni sektor

Pod nazivom realni sektor prikazat ćemo kretanja u sektorima industrija, građevinarstvo, trgovina na malo i uslužne djelatnosti. Kao i na sve ostale sektore pandemija Covid-19 utjecala je negativno i zabilježen je pad u odnosu na 2019. godinu (Tablica 5.).

Tablica 5. Realni sektor – realne stope rasta (%)

Postotna promjena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (% g/g)	2018.	2019.	2020.
Obujam industrijske proizvodnje)	-1	0,6	- 3,4
Obujam građevinskih radova	4,8	8,3	3,9
Promet od trgovine na malo	4,4	4,2	- 5,8
Promet od uslužnih djelatnosti	4,5	4,2	-11,3

Izvor: izrada autora prema podacima DZS

Industrijska proizvodnja

2020. godina obilježena je specifičnim padom potražnje uslijed pandemije tako da je najveći utjecaj na pad industrijske proizvodnje ima pad proizvodnje pića i odjeće. Najveći utjecaj na rast, odnosno najveći pozitivan doprinos kretanju ukupnog indeksa proizvodnje, imala je proizvodnja električne energije, farmaceutskih proizvoda te gotovih metalnih proizvoda. Promatrano na razini 2020. godine, ukupna industrija zabilježila je pad od 3,4 % u odnosu na 2019. Godinu. U svim članicama EU, osim Irske, u prošloj je godini zabilježeno smanjivanje industrijske proizvodnje.

Građevinarstvo

Građevinska aktivnost u 2020. godini pokazuje usporenje dinamike rasta u odnosu na prethodne godine. Godišnji rast obujma građevinskih radova u 2020. iznosio je 3,9 % što je upola manje od rasta u 2019. Građevinarstvo je djelatnost koja je u 2020. ostvarila najveći rast BDV-a i iznosio je 4,1 %, iako je on bio upola sporiji nego prethodne godine (8,0 %). Građevinarstvo je bilo jedna od tri djelatnosti u kojima je zabilježen rast BDV-a (uz poljoprivredu te informacije i komunikacije), te je njegov udio u ukupnome BDV-u porastao na 6,3 %.

Trgovina

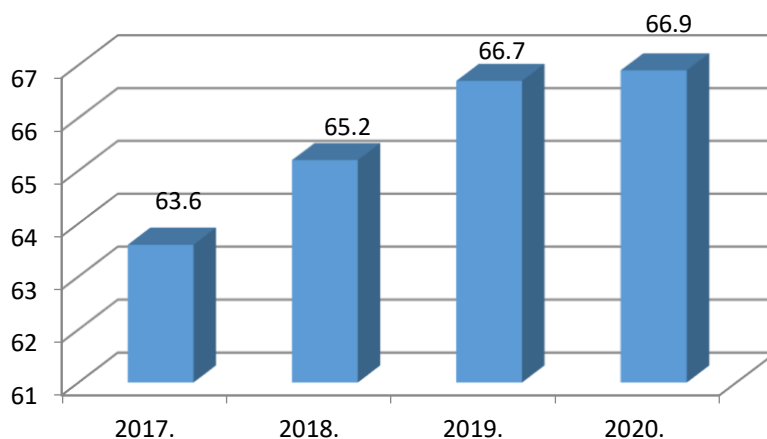
Promet u trgovini na malo u 2020. godini pao je za 5,8 %. Najveći utjecaj na takvo kretanje trgovine imala je manja prodaja motornih goriva i maziva te odjeće i obuće, pod utjecajem zatvaranja gospodarstva i smanjenih dolazaka stranih turista. Rast od 5,8 % zabilježen je samo kod ljekarni, prodaje medicinskih i farmaceutskih proizvoda te kod Internet prodaje koja je povećana visokih 12,6 %.

Promet od uslužnih djelatnosti

U 2020. promet od uslužnih djelatnosti smanjen je za 11,3 % u odnosu na godinu prije. U gotovo svim uslužnim djelatnostima smanjen je promet, a najveći pad prometa imale su sljedeće djelatnosti: Putničke agencije, rezervacijske usluge i ostale djelatnosti povezane s njima, Smještaj te Djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića. Porast prometa ostvaren je samo u djelatnostima: Arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo; tehničko ispitivanje i analiza te Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima.

3.1.5. Tržište rada

Glavni pokazatelj stanja na tržištu rada je stopa zaposlenosti. Stopa zaposlenosti je udio zaposlenih u stanovništvu, a promatra se udio zaposlenih u stanovništvu u dobi od 20 do 64 godine. U grafikonu 7. prikazana je stopa zaposlenosti u Hrvatskoj od 2017. do 2020. godine. Budući da je 2020. godinu obilježila pandemija COVID-19 nije uputno praviti usporedbe razine navedenog pokazatelja, ali Hrvatska je jedna od malobrojnih zemalja u kojima je zabilježeno povećanje, doduše neznatno. U tablici 6. prikazana je stopa zaposlenosti u zemljama članicama Europske unije i nekim drugim europskim zemljama od 2017. do 2020. godine. Ako se promatra promjena u 2020. godini s obzirom na prethodnu godinu, može se uočiti da se stopa zaposlenosti smanjila u velikoj većini zemalja, za razliku od Hrvatske, što je prije spomenuto.

Grafikon 7. Stopa zaposlenosti (%) - Hrvatska

Izvor: izrada autora prema podacima HZZ, Eurostat

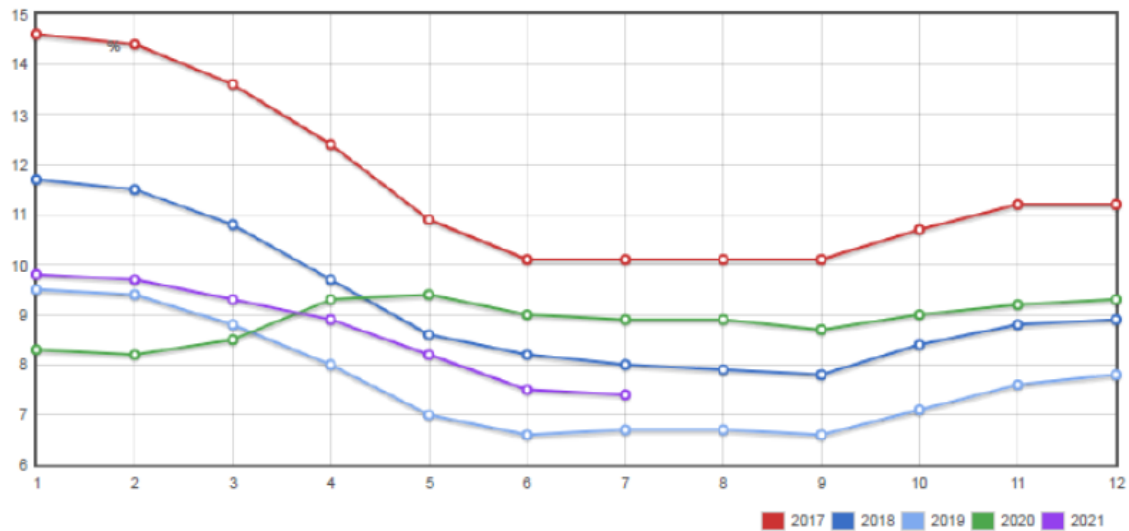
Tablica 6. Stopa zaposlenosti (%) - Europa

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)			
	2017.	2018.	2019.	2020.
Belgija	68,5	69,7	70,5	70,0
Bugarska	71,3	72,4	75,0	73,4
Češka	78,5	79,9	80,3	79,7
Danska	76,6	77,5	78,3	77,8
Njemačka	79,2	79,9	80,6	80,0
Irska	73,0	74,1	75,1	73,4
Grčka	57,8	59,5	61,2	61,1
Španjolska	65,5	67,0	68,0	65,7
Francuska	70,6	71,3	71,6	71,4
Hrvatska	63,6	65,2	66,7	66,9
Italija	62,3	63,0	63,5	62,6
Cipar	70,8	73,9	75,7	74,9
Mađarska	73,3	74,4	75,3	75,0
Nizozemska	78,0	79,2	80,1	80,0
Austrija	75,4	76,2	76,8	75,5
Poljska	70,9	72,2	73,0	73,6
Portugal	73,4	75,4	76,1	74,7
Rumunjska	68,8	69,9	70,9	70,8
Slovenija	73,4	75,4	76,4	75,6
Slovačka	71,1	72,4	73,4	72,5
Finska	74,2	76,3	77,2	76,5
Švedska	81,8	82,4	82,1	80,8
Norveška	78,3	79,2	79,5	78,8
Švicarska	82,1	82,5	82,9	82,5
Sj. Makedonija	54,8	56,1	59,2	59,1
Srbija	61,4	63,1	65,2	65,9

Izvor: izrada autora prema podacima HZZ, Eurostat

Mjere ekonomske politike, koje su donese zbog sprečavanja negativnih posljedica pandemije, uspjele su spriječiti veliki rast nezaposlenosti te zaustavile veće poremećaje na tržištu rada (slika 10.). Ovisno o daljnjem razvoju epidemiološke slike i u skladu s time stupnju ograničenja kretanja i poslovanja te u kojoj će se mjeri turizam moći realizirati, kretat će se i pokazatelji na hrvatskome tržištu rada.

Slika 10. Stopa registrirane nezaposlenosti - odnos nezaposlenih prema ukupnome aktivnom stanovništvu

Izvor: DZS

4. ZAKLJUČAK

COVID-19 prouzročio je ekonomsku krizu kakvu do sada nije izazvao nijedan drugi uzrok. U tom je procesu poremetio globalno gospodarstvo i gospodarske aktivnosti u cijelom svijetu. Epidemiološke mjere koje se poduzimaju radi sprečavanja širenja zaraze negativno se održavaju na gospodarska kretanja sa nesagledivim makroekonomskim posljedicama. Globalni napredak u borbi protiv pandemije COVID-19 i nakon godinu i pol dana i dalje je vrlo nesiguran. Nove mutacije virusa i nakupljanje ljudskih gubitaka izaziva zabrinutost, iako raste procijepljenost stanovništva. Ekonomski oporavak razlikuje se po zemljama i sektorima, što odražava varijacije u poremećajima izazvanim pandemijom i opsegu političke podrške. Izgledi ne ovise samo o ishodu bitke između virusa i cjepiva već ovise i o učinkovitosti primijenjenih ekonomskih politika koje mogu ograničiti trajanje štete od ove krize. Socijalno distanciranje, cijepljenje i liječenje usporilo je napredovanje virusa i spasilo živote. U isto vrijeme, kriza je pokazala velike razlike u sposobnostima zemalja da potpomažu svoje stanovništvo, osobito najugroženije. U svim zemljama oporavak ovisi o tijeku pandemije, ograničenjima mobilnosti koja su nametnuta kako bi se obuzdao njezin napredak i političkim mjerama.

Globalna zdravstvena kriza također je utjecala na Republiku Hrvatsku i njezino gospodarstvo. Hrvatska je uvela rigidne mjere radi sprečavanja širenja zaraze ali je bila i osobito ekonomski pogođena. Snažan pad BDP-a posljedica je pada izvoza usluga zbog jako loše turističke sezone u 2020. Također, padu BDP-a doprinijeli su i izvoz roba, te osobna potrošnja i investicije, dok su državna potrošnja i smanjenje uvoza djelovali pozitivno. Budući da je pad rezultat vanjskog šoka, odnosno brzog širenja pandemije i oštih mjera poduzetih za njezino suzbijanje, a ne unutarnjih poremećaja u gospodarskom ili financijskom sustavu, daljnji razvoj gospodarske aktivnosti ovisit će upravo o uspješnosti borbe s virusom i restrikcijama gospodarske aktivnosti. Budući da se pandemija još uvijek razvija, zbog stalnih mutacija virusa, postoji opravdana zabrinutost zbog mogućeg četvrtog vala, prerano je za procjenu punih učinaka ove krize - negativnih ili pozitivnih. Ovisno o daljnjem razvoju epidemiološke slike i u skladu s time stupnju ograničenja kretanja i poslovanja te u kojoj će se mjeri turizam moći realizirati, kretat će se i pokazatelji rasta gospodarstva.

Inflacija bi mogla biti veća od predviđene ako su ograničenja ponude trajnija i ako se pritisci cijena snažnije prenose na potrošačke cijene.

Izvjesno je da se hrvatsko gospodarstvo neće brzo oporaviti. Sve dosadašnje ekonomske prognoze za Hrvatsku temelje se na jakom padu u prvoj polovici 2020. godine, prvenstveno zbog pada turističkog sektora, a nakon toga se očekuje oporavak gospodarstva u drugom dijelu 2021. godine. S obzirom da pandemija COVID-19 i dalje traje i upravo je u tijeku četvrti val, očekivani rast u drugoj polovici 2021. i u 2022. godini biti će popraćen velikim neizvjesnostima i nejednakim oporavkom različitih sektora.

LITERATURA:

Mrežne stranice:

1. Državni zavod za statistiku (DZS), <https://www.dzs.hr/> (21.08.2021.)
2. Europska Komisija (EC), (2021.), Summer 2021 Economic Forecast: Reopening fuels recovery: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/summer-2021-economic-forecast_en (17.8.2021.)
3. Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home> (17.08.2021.)
4. Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), Analitički bilten, broj 1. 2021. https://www.hzz.hr/content/stats/analiticki-bilten/HZZ-analiticki-bilten-2021_1.pdf (10.8.2021.)
5. Hrvatska udruga poslodavaca (HUP) (2020.), Hrvatsko gospodarstvo u 2020. i očekivanja za 2021., <https://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Ivana%20Zlatari%C4%87/slike/hup-monografija-2020.pdf> (5.8.2021.)
6. Jorge Núñez Ferrer (2021.), CEPS, Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/impacts-of-the-covid-19-pandemic-on-eu-industries/> (1.8.2021.)
7. Međunarodni monetarni fond (MMF), (2021.), IMF World Economic Outlook Update, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/01/26/2021-world-economic-outlook-update> (17.8.2021.)
8. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), (2021.), OECD ECONOMIC OUTLOOK, VOLUME 2021 ISSUE 1: PRELIMINARY VERSION: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2020/12/01/EO108.PDFO_.pdf (19.8.2021.)
9. Our World in Data, Statistics and Research: Coronavirus (COVID-19) Cases, 2021, <https://ourworldindata.org/coronavirus> (20.08.2021.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Postotak procijepljenosti stanovništva	3
Slika 2. Globalni pokazatelji gospodarske aktivnosti do 30.06.2021.	4
Slika 3. Projekcije rasta gospodarstva (%)	7
Slika 4. Projekcije rasta gospodarstva po regijama (%)	7
Slika 5. Rast gospodarstva EU po sektorima.....	8
Slika 6. Broj dnevno novih potvrđenih smrtnih slučajeva od COVID-19 na milijun ljudi	9
Slika 7. Kumulativne doze cijepljenja protiv COVID-19 primijenjene na 100 ljudi	9
Slika 8. Republika Hrvatska - broj dnevno novih potvrđenih smrtnih slučajeva od COVID-19 na milijun ljudi.....	14
Slika 9. Procijepljenost u odnosu na ukupno stanovništvo, 20.08.2021.	15
Slika 10. Stopa registrirane nezaposlenosti - odnos nezaposlenih prema ukupnome aktivnom stanovništvu	27

POPIS TABLICA

Tablica 1. BDP EU - procjena za 2020. i prognoze za 2021.-2022. (%).....	10
Tablica 2. BDP – realne stope rasta (%), 2020. -2021.....	17
Tablica 3. BDP - prema rashodnoj metodi, realne stope rasta (%), 2020. -2021.....	18
Tablica 4. BRUTO DODANA VRIJEDNOST (BDV) prema proizvodnoj metodi, realne stope rasta, odnos prema istom tromjesečju prethodne godine	19
Tablica 5. Realni sektor – realne stope rasta (%).....	24
Tablica 6. Stopa zaposlenosti (%) - Europa.....	26

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. BDP EU i zemalja EU-a - procjena za 2020. i prognoze za 2021.-2022.	10
Grafikon 2. Inflacija u EU i zemaljama EU-a - procjena za 2020. i prognoze za 2021.- 2022.....	12
Grafikon 3. BDP - realna godišnja stopa promjene (u %), 2008.-2020.....	16
Grafikon 4. Najvažniji trgovinski partneri u izvozu	21
Grafikon 5. Najvažniji trgovinski partneri u uvozu	22

Grafikon 6. Noćenje turista u komercijalnim smještajnim objektima od 2015. do kraja lipnja 2021.....	23
Grafikon 7. Stopa zaposlenosti (%).....	26

SAŽETAK

Pandemija COVID-19 imala je zapanjujuće negativan utjecaj na živote i egzistenciju, nerazmjerno pogađajući siromašne i ugrožene u odnosu na ljude koji žive u blagostanju. Kriza javnog zdravstva nastala uslijed pandemije COVID-19 generirala je ekonomsku krizu, koja se manifestirala velikim brojem nezaposlenih u kratkom roku kao i negativnim učincima na ostale aspekte života. Do kraja 2020. godine virusom COVID-19 zarazilo se više od 82 milijuna ljudi te je od njega umrlo više od 1,8 milijuna ljudi u cijelom svijetu. Preliminarne procjene pokazuju da je u 2020. godini COVID-19 izravno ili neizravno uzrokovao povećanu smrtnost od najmanje 3 milijuna ljudi.

Različitost odgovora institucija, poput vlada država, obrazovnih institucija i gospodarskog sektora na izazove pandemije COVID-19, uzrok je neravnomjernom širenju virusa i njegovim posljedicama ovisno o zemljopisnom podrijetlu, rasi, etničkoj pripadnosti, spolu i društvenoj klasi. Epidemiološke mjere koje se poduzimaju radi obuzdavanja i sprečavanja širenja virusa, negativno se odražavaju na gospodarska kretanja i imaju nesagledive makroekonomske posljedice.

U međuvremenu pronađeno je cjepivo i započelo je cijepljenje stanovništva, međutim kraj pandemije se još uvijek ne nazire zbog pojave novih sojeva i novih žarišta.

Globalna zdravstvena kriza također je utjecala na Republiku Hrvatsku i njezino gospodarstvo. Hrvatska je uvela rigidne mjere radi sprečavanja širenja zaraze ali je bila i osobito ekonomski pogođena.

Ključne riječi: Pandemija COVID-19, ekonomska kriza, zdravstvena kriza, Hrvatska,

SUMMARY

The COVID-19 pandemic has had an extremely negative impact on lives and livelihoods, affecting the poor and the vulnerable significantly more than those living in prosperity. The public health crisis caused by the COVID-19 pandemic has generated an economic crisis, resulting in the sharp increase in unemployment within several months as well as negative effects on all other aspects of life. By the end of 2020, more than 82 million people were infected with the COVID-19 virus and more than 1.8 million people died worldwide. Preliminary estimates suggest that the total number of global “excess deaths” in 2020, which can directly and indirectly be linked to COVID-19 amount to at least 3 million,

The diversity of responses generated by institutions, such as governments, educational institutions and businesses, have contributed to the uneven spread of the virus and its consequences depending on the geographic origin, race, ethnicity, gender, and social class. The epidemiological measures taken in order to restrain and prevent the spread of the infection have a negative effect on economic trends with unforeseeable macroeconomic consequences.

In the meantime, vaccines have been developed and the process of vaccination has begun. However, the end of the pandemic is not yet in sight due to the emergence of new strains and new outbreaks.

The global health crisis has also affected the Republic of Croatia and its economy. Croatia has introduced rigid protective measures in order to prevent the spread of the infection, but it has also been particularly economically affected.

Keywords: COVID-19 pandemic, economic crisis, health crisis, Croatia,